

Nunnestads byalag

Bygdeplan 2011

Gullspångsälven, vy mot Amneholm

Bygdeplanen för Nunnestad Byalag påbörjades hösten 2001, detta är en uppdatering gjord år 2011.

Nunnestads byalag startade den 25 oktober år 1991.

Antal medlemmar	år 2001	år 2011
vuxna	129	145
barn	27	45
Totalt	156	190

Ortsbeskrivning:

Byarna Himmelsberg, Nunnestad, Mokärr samt Lilla Årås som föreningens huvudsakliga upptagningsområde är belägna norr om Amnehärads kyrka mellan Gullspångsälven och Vätern, det kan liknas vid en kil med spetsen i Vätern vid Gullspångsälvens utlopp.

Förflyttar man sig drygt femtio år tillbaka i tiden så hade de flesta boende i vårt område ett litet småbruk. Mannen arbetade på Elektrokemiska (järnbruket i Gullspång) på Sågen och husfabriken i Skagersvik eller som hamnarbetare i Otterbäcken. Hustrun var hemma och skötte hus och hem samt djuren, det fanns ett tiotal heltidslantbrukare och några fiskare kanske i kombination med de andra yrkena. Det fanns fyrtio gårdar som någon gång under året levererade mjölk till mejeriet. I dag finns endast två mjölkproducenter kvar. Många av småbruken är nedlagda och skogsbeväxta, många permanentbostäder har här liksom på andra platser blivit sommarhus.

All övrig jord brukas i stort sett av de två jordbruksföretagen. Men det finns lyckligtvis många yngre familjer som bor och verkar i vår bygd.

Antal bosatta samt åldersfördelning i Nunnestad.

Ålder	År 2000	År 2010
0-16 år	18	20
16-65 år	44	46
>65 år	64	63
Totalt	126	129

Utöver fast bosatta finns det ett 30-tal sommarboende.

Tillgänglig service inom 3 - 5 km från vår by:

Kommunal och offentlig service

- Gullstensskolan för barn åk 1 – 9
- Förskola och fritidshem
- Apotek
- Vårdcentraler (2 st.)
- Sjukhem och äldreboende
- Folktandvård
- Bibliotek
- Arbetsförmedling
- Idrottsplats
- Deltidsbrandkår

Kommersiell service

- Bemannad Statoil-mack
- ICA-affär
- Systembolag
- Järnhandel
- Frisersalonger
- Elbutik
- Spelbutik
- Cykel och motoraffär
- Klädaffärer
- Färghandel m.m.
- Biograf (digitaliserad)
- Pizzeria
- Pensionat

Natur och rekreationsområden

Nötön-Åråsvikens Naturreservat som omfattar inre delarna av Åråsviken på Västgötasidan och stora delar av Kilsviken i Värmlands län. Reservatet bildades 1971 för att skydda områdets värdefulla natur. Här finns landets främsta exempel på s.k. ändmoränslandskap som sätter sin prägel på hela området med sina många slingrande åsar som bildar en artrik mosaik av olika naturtyper. Åsarna som löper i nord-sydlig riktning är rullstensåsar som bildades där isälvarna mynnade ut då inlandsisen drog sig tillbaka för c:a 10 000 år sedan.

Floran och faunan är artrik, inte minst på de öar som betas av får och nötkreatur. Av fågelarter som förekommer i området kan nämnas grågås, vigg, rördrom, trana, skäggdopping, brun kärrhök, fiskljuse, trastsångare m.fl. Sedan havsörnen har återkommit som häckfågel till Väneren är det numera inte ovanligt att man får se den mäktiga fågeln sväva över landskapet.

Gullspångsälvens naturreservat som tillkom efter beslut av länsstyrelsen i Västra Götaland år 2006 var en förutsättning för att projekt Gullspångslaxen skulle kunna genomföras. Att genom reservatsbildning återställa miljöer i rinnande vatten är tämligen unikt och har i Sverige bara utförts i Mörrumsån och just Gullspångsälven. Förutom förbättringar av laxens lek och uppväxtområden, har även hagmarkerna utmed älven restaurerats och en vandringsled har anlagts från Gullspång till älvens utlopp. En vandring tätt intill ett större vattendrag genom betade hagmarker är en naturupplevelse i sig, lägg därtill en varierad flora, ett rikt fågelliv och en flitig bäverstam som lämnat väl synliga spår.

Under vintern fungerar Åråsforsarna som en livsnerv för övervintrande fåglar. Strömstaren är en karaktärsfågel i forsarna men vissa vintrar har även rördrom, vattenrall och smådopping setts.

Mer om verksamheten i Byalaget

När föreningen bildades ville man i första hand göra något för barnen och därför anlades en enkel lekpark på ett stycke mark som föreningen erhållit. Marken planerades och besåddes med gräs, gungor och andra enkla lekredskap uppsattes och där byggdes en väntkur till skydd för skolbarnen i väntan på skolbussen.

På lekplatsen som ligger som man säger ”mitt i byn” anordnas midsommarfest med stor midsommarstång som unga och gamla hjälper till att smycka.

Efter jul ordnas julgransplundring med dans kring den belysta granen, tomten kommer med godis till barnen och det serveras glögg och varmkorv.

Sommarfesten och spelmansträffen som arrangeras första helgen i juli varje år, har blivit ett begrepp i vår bygd med stor uppslutning av musikanter och publik. Inför sommarfesten byggs en estrad upp för scenprogram och tält reses för servering, lotterier, loppis mm. Sommarfesten med spelmansstämman som är årets höjdpunkt, kräver mycket arbete och engagemang av våra medlemmar med planering, uppbyggnad och service men det har hittills inte varit svårt att genomföra projektet trots att det tenderat att växa år från år. Det är inspirerande att arbeta tillsammans för ett gemensamt mål.

Andra återkommande arrangemang är sportlovsaktiviteter på lekplatsen, kyrkvandring en söndag i maj, då föreningen bjuder på kyrkkaffe efter Gudstjänsten. En travresa till Färjestad brukar arrangeras liksom en bussresa till Liseberg under sommaren.

År 2009 anlades en boulebana i södra delen av lekplatsen och 2011 uppsattes ett klätterhus i anslutning till befintliga lekredskap.

Inom föreningens verksamhetsområde lever fortfarande traditionen att på juldagskvällen gå runt i stugorna med en stor lysande stjärna och sjunga den gamla visan ”Guds son är född på denna dag”. Seden som har medeltida anor var förr tämligen allmän och man sjöng i förhoppning om traktering av något slag. Så vitt vi vet finns seden endast kvar i vår bygd och förutom att bevara traditionen samlas det pengar som oavkortat går till något behjärtansvärt ändamål.

Kaffe i församlingshemmet efter kyrkvandringen 2010

Föreningens planer

För att ha kvar en levande landsbygd, måste de som bor på landsbygden förverkliga nya idéer så att fler familjer ser värdet av att bo på landsbygden.

I vår bygd står några hus tomma till synes i onödan. De äldre har avlidit eller flyttat till lägenheter eller äldreboende. Barnen har bostad på annan ort men huset står kvar obebott.

Detta är ett problem som kan förefalla svåråtkomligt, men vi tror att en lösning kan vara att på olika sätt popularisera bygden för att därigenom öka intresset för landsbygdsboende. Och det är här som vi tror att ett aktivt byalag kan ha stor betydelse.

Nunnestads byalag har planer på att fortsatt utveckla lekplatsen och göra den mer attraktiv, inte bara för barnen utan vi menar att det ska finnas aktiviteter även för vuxna. Den relativt nya boulebanan är ett led i rätt riktning. I en närbelägen grusgrop finns en iordningställd pulkabacke som varit flitigt utnyttjad de två senaste snörika vintrarna. I anslutning till backen finns en grillplats samt ett rejält vindskydd.

Byalaget har gjort en vandringsled utmed Gullspångsälven som nu förvaltas av Länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Att promenera utefter älven på en sträcka av några kilometer borde vara en bra rekreation. Turister som hyr cyklar i Gullspång kan åka en pilanvisad väg till Nunnestad och företa vandringen från norr mot Gullspång, kanske kombinerat med fiske under fiskelovliga perioder.

I ett längre tidsperspektiv har diskuterats att inköpa en barack eller kanske ett äldre hus som kunde vara nattlogi för turister sommartid och en föreningslokal, vävstuga och allaktivitetshus vintertid.

Musikintresset är stort och många föreningsmedlemmar trakterar något instrument.

Under år 2011 har byalaget startat en dialog med kommunen om anläggande av kommunalt avlopp, vatten och fiber för bredband för boende i upptagningsområdet.

Fortum har planer på att bygga om el-nätet med start 2013, vi har haft kontakt med dem angående en eventuell sambyggnad, kommunens tjänstemän är också informerade och är positiva till detta.

Framtidsvision 5 år

Vår förhoppning är:

- Att kommunalt vatten och avlopp är fixat.
- Att alla har tillgång till riktigt bredband.
- Att inga indragningar gjorts på skolskjutsar.
- Att posten fortsätter med sin dagliga postutdelning till postlådorna.
- Att vandringsleden efter Gullspångsälven förbättras och skyltas bättre.
- Att fler barnfamiljer bosätter sig i vår bygd.

Framtidsvision 20 år

- Att barnfamiljer fortsätter att bosätta sig i bygden.
- Att vind- och vattenkraft samt andra nya energikällor gjort oss mindre beroende av fossila bränslen
- Att vår förening fortfarande är kvar och är lika aktiv som nu.

Föreningar i bygden från Amnehärads Kyrka

- **Himmelsberg - Nunnestad - Lilla Årås Vägsamfällighet**

I föreningen finns lagstadgad styrelse och föreningen erhåller statligt och kommunalt bidrag.

- **Mörtestad - Himmelsberg - Nunnestads Invallningsföretag.**

Kanalen och banken byggdes som AK-arbete på 1920 talet.

Gullspångsälven svämmade ofta över på Storängen, när man byggt invallningen kunde vattnet pumpas tillbaka ut i älven.

- **Gullspångsälvens fiskevårdsförening**

En relativt nybildad förening där alla markägare på båda sidor om älven är medlemmar. Fiskekort säljes av turistorganisationer och affärer i Gullspång. Det finns planer på att bygga bryggor där folk kan stå och fiska, kanske kan Byalaget komma in i den bilden.

Före en stor kanalrensning fanns en cykelväg på kanalbanken. Byalaget har nu anlagt en vandringsled på kanalbanken.

- **Mallskärs Hamnförening**

Mallskär är en gammal fiskehamn med ett flertal sjöbodrar. Nu är det en småbåtshamn för fritidsbåtar med ett 30 tal medlemmar vars syfte är att hålla bryggor och hamnplatser i skick. Där har också utförts muddringsarbete. Man får också årligen skära vass i rännan ut till öppet vatten.

- **Pipans Hamnförening,**

Pipan eller Hålans hamnförening är belägen nära Gullspångsälvens utlopp i Väneren . Det är en mycket gammal fiskehamn, där kunde fiskare förr gå ut med båten mycket längre fram på hösten och vintern för vattnet frös inte så fort i strömfåran. Gullspångsälven har numera ett extra utlopp genom en grävd kanal ut i Kolstrandsviken sedan Gullspångs Kraftstation byggdes ut.

Pipans hamnförening har gjort många förbättringar på bryggor och hamnplatser, här har en yrkesfiskare sin hemmahamn.

- **Nunnestads Vattenförening.**

Föreningar som bildats för distribution av kommunalt vatten till ca 20 hushåll i Nunnestad och Himmelsberg.

- **Himmelsbergs Vattenförening.**

Företag inom området från Prästgården och norr ut

- Ingemar Eriksson Svets o Konstsmide 1 deltid
- Lindholms i Nunnestad AB 18 heltid
- Gullspångs Driftteknik Dataföretag 2 deltid
- Karl-Henrys Maskinservice 6 heltid
- Stefan Ericksson Jordbruk 2,5 heltid
- Per-Ove Karlsson Jordbruk 2 heltid
- Nils-Åke Ramberg fiskare 1 heltid
- S & H Erickssons Auktioner 2 deltid
- Svensk Kvalitetsflis AB 2 heltid
- Wåges Frisersalong 1 heltid
- Östens Maskinservice AB 1 heltid

Bland övriga yrkesarbetande kan nämnas kommunanställda vid tekniska verket, skola, vård och äldrevård, inom landsting, försäkringskassa, svenska kyrkan m.fl. fabriks- och verkstadsindustri. Det finns också målare, snickare elektriker m.fl.

AMNEHOLM

På en liten holme i Gullspångsälvens utlopp låg en gång Amneholm. I medeltida urkunder nämns Amneholm även Agneholm eller Affnaholm. Slottet som var byggt av trä sägs ha mycket gamla anor.

Vi får nog lämna det därhän och förlita oss på ett brev som är daterat den 22 mars 1386 till Erik Kettilsson (Puke). Denne Kettilsson som var marsk över stora delar av Värmland och Västergötland hade troligen anlagt slottet. Den svensknorske konungen Hakon bjöd år 1371 å sin faders vägnar inbyggarna i Amneholms fögderi att i fråga om all konungslig rätt blott lyda herr Erik Kettilsson (Puke).

Brevet som är skrivet av riddaren Ulf Holgersson från Kjölen (var det nu kan vara) har följande lydelse:

”Alla the thetta breff see eller höra skal thet witligt wara at jak Ulf Holmgerrson ridder kennis mik meth thesso mino opno brefue hafva giort laglikit skipte meth minne husfru Ceciliane vilia oc ja uplatit allan min egho deel it lilla Aaros ii Amnpnheret i Watzbo meth vaelboren man herra Erik Kettilsson ridder meth allom tillagom vaato oc thyrrö naerbo oc fierran.”

Där står också att han överlämnar sin del av Amneholm och dess förborg. Känt är också att under en lång tid slottet eller fögderiet ägdes av många barbariska fogdar.

Tydligen krympte området avsevärt för senare nämns bara Österssyslets län med Visnum. Otto Torbjörnsson var en av dessa fogdar eller marskar som

satt undersåtar på två stenar ute i forsen där de fick frysa och svälta. Stenarna kallas än i dag för pinan och plågan.

Under Engelbrektsfejden brändes slottet ned av Peder Ulfsson 1434.

Om slottet ännu en gång blev uppbyggt är väl tveksamt, kanske bodde den siste riddaren och marsken Otto Torbjörnsson på fastlandet på Stora Årås, för det är känt att han blev avrättad år 1474.

I rimkrönikan står det om Peder Ulfsson:

’Han thende i eld oc lota thet brinna.’

I dag finns det många som tvivlar på att Amneholms slott låg på den här holmen.

Man anser att den är alldeles för liten, men vad är det som säger att inte holmen varit större för sexhundra år sedan. Man kan ju också fråga sig varför holmen framför heter stallholmen, det måste ju vara ett namn som legat kvar i folkmun genom sekler och generationer.

På 1980-talet byggde Lions Club Amnehärad med hjälp av Hålans hamnförening broar ut till Amneholm. Bertil Gustavsson, medlem i hamnföreningen var den som tog initiativet till brobygget och utförde en stor del av arbetet.

Lions skaffade impregnerade stolpar varav en del sågades till plank och reglar för brotrall och räcken och en del användes till underlag. Bertil Gustavsson var till stor hjälp med bygget. Fram till år 2010 skötte Lions Club området med lieslätter av holmen och underhåll av broarna. Gullspångsälven är numera naturreservat och ansvaret för vandringsleder och broar har övertagits av Länsstyrelsens Naturvårdsenhet.

Det många som promenerar ut till Amneholm för att njuta av naturen och det forsande vattnet, På den lilla holmen kan man med fantasins hjälp förflytta sig till fjortonhundratalet och tänka sig borgen med vindbrygga till skydd mot fienden och känna en fläkt av historiens vingslag.

För att värna den unika Gullspångslaxen och Gullspångsöringen, byggdes på 90-talet en avelsstation på Värmlandssidan vid älvens utlopp. Syftet var att fånga och kontrollera all laxfisk som på hösten vandrar upp i älven och för att tvinga in vandringslaxen i avelsstationen byggdes en bro med nedfällbara grindar över älvfåran. Tyvärr fungerade ej projektet som det var tänkt och det avslutades efter endast ett par säsonger.

Istället har Fiskeristyrelsen, Fortum, Länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland m fl intressenter och sponsorer vidtagit åtgärder för att få vandringslaxen att naturligt gå upp i älven ända upp till dammen i Gullspång där nya lekplatser har skapats i den tidigare torrlagda delen av älven.

En laxtrappa har anlagts och Fortum har förbundet sig att släppa minst tre kubikmeter per sekund ut i den gamla älvfåran. Detta tillsammans med andra åtgärder har varit lyckosamt och man kan nu se laxöring och lax leka nedströms kraftverksdammen, tillgången på laxyngel har ökat och ”laxleken” har blivit ett folknöje under några höstveckor.

Av detta kan man lära att det går att med gemensamma krafter återskapa det som av profitjakt och oförstånd har förstörts.

Av det gamla projektet vid älvens utlopp återstår idag en betongbro, betongdammar och en i det närmaste överväxt byggnad i plåt. Tack vare bron är det dock numera möjligt förlänga vandringsleden och via Amneholm vandra över älven till Stora Årås på Värmlandssidan.

I anslutning till vandringsleden och Pipans båthamn finns en stor informationstavla om Gullspångsälvens och Åråsvikens Naturreservat samt en handikappanpassad toalett för vandrare och besökare.